
Ettevõtluse alustamise toetuse, tööpraktika ja tööharjutuse hindamine

Anne Jürgenson

Laura Kirss

1. detsember 2010

Hindamisest

- Vahehindamise tüüpi hindamine
 - Hinnang senisele elluviimisele?
 - Programmi täiustamise vajadused?
- Hindamise keskmes:
 - Asjakohasus
 - Tõhusus
 - Mõju
 - Jätkusuutlikkus

Metoodika

- Töötukassa registriandmed
1.1.2008-31.05.2010
- Dokumentatsioonianalüüs koos
ekspertintervjuudega
- Kvalitatiivuuring: intervjuud

Ettevõtluse alustamise toetus

Eesmärgid

- Ettevõtluse alustamise toetus on üks meetmetest, mille eesmärgiks on **tööhõive suurendamine, tööpuuduse vähendamine ja töötuse kestuse lühendamine.**
- Peamine mõjuindikaator: 70% toetust saanutest on 2a hiljem oma ettevõttes hõivatud.
- Toetuse saajad ja nende motiivid väga erinevad:
 - Puudusid muud töövõimalused.
 - Puudusid muud sobivad ja võimetele vastavad töövõimalused.
 - Töövõimalused oleks olnud olemas, kuid neile eelistati ettevõtlust.
 - Vabatahtlikult töötuks jäänud, kes lahkusid töölt, et luua oma ettevõtte.

Eesmärgid

- Lisaeesmärk: toetada inimesi nende tööalastes valikutes ehk parandada tööelu kvaliteeti.
- Lisaindikaator: hõivatus laiemalt kui oma ettevõttes. See ei ole aga relevantne nende puhul, kes palgatööle ettevõtlust eelistasid.

Soovitused:

- Täpsustada eesmärgid ja indikaatorid sihtgruppide lõikes.

Tõhusus

- Kommunikatsioon, info levik tekitab probleeme
 - Infokanaleid on, aga neist üks olulisim, koduleht, vajaks täiendamist (venekeelne info, küsimuste-vastuste rubriik, isegenerereuvad finantstabelid, info erinevate koolitusvõimaluste ja järelteenuste kohta, jne).
 - Soetatud varade 5a sihtotstarbe kohase kasutuse nõue lahti seletada.
 - Koostöösuhe koolitajate-nõustajatega võiks olla sisukam.
- Koolituse kättesaadavus ebapiisav
- Taotlusprotsess
 - Taotluste hindamismudeli peamised moodulid avalikustada.
 - Kaaluda/testida võimalusi isikliku kontakti tekkeks taotleja ja hindajate vahel.
 - Hindamismudel pole läbinisti loogiline.
- Seireinfo ebapiisavus, nt
 - Mis iseloomustab ebaedukaid taotlejaid (väga suur negatiivsete vastuste osakaal), mis on tüüpvead.
 - Aruandlust võiks seire mõttes ära kasutada.

Mõju

- Oma ettevõttest saavad palka vähesed (ettevõtte käivitamine võtab aega).
- Kombineeritakse ettevõtlust ja palgatööd.
 - Praeguse indikaatori mõttes negatiivne tulemus?
- Materiaalsete hüvede tagasihoidlikkust kompenseerivad teatud määral mittemateriaalsed hüved, eelkõige siiski nende puhul, kes eelistavad ettevõtlust palgatööle.
- Probleemid:
 - Ülemäärane optimism – karjäärinõustamine aitaks?
 - Raha puudus – millest elada käivitusperioodil?
 - Puudulikud teadmised ja oskused – järelteenused aitaks?!
 - Ei sobi üksikettevõtja elustiil – karjäärinõustamine aitaks?

Järelteenused

Teadlikkus madal, tekitab ebavõrdse kohtlemise tunnet.

Täpsemalt:

- Erialase koolituse asemel vajatakse raamatupidamis-, turundus- ja seadusandluse alast koolitust.
- Mentorlusele eelistatakse individuaalset nõustamist.
- Järelnõustamise vajadus kindlasti olemas. Hetkel ei teata, kust abi otsida (MAKidest ei teata) ega mismoodi nõustamine võiks aidata.

Koostöö EASi ja MAKidega!

Jätkusuutlikkus

- Omandatud on uued teadmised/oskused/kogemused.
- Edaspidises elus enam valikuid tööelus
 - ✓ Eesti tööandjad pelgavad ettevõtluskogemusega töötajaid.
- Ettevõtete jätkusuutlikkus ...

Loodud ettevõtete tegevusalad

Ettevõtte tegevusala (10 enamlevinut)	2008	2009	2010 I pa	Kokku	Loodavaid töökohti
Iluteenindus	10	27	9	46	62
Sõiduautode hooldus ja remont	4	12	25	41	67
Maksualane nõustamine/raamatupidamine	6	15	16	37	41
Individuaalõmblus ja rätsepatöö	11	15	11	37	48
Haljastustööd	5	5	14	24	30
Solaariumite ja massaažisalongide tegevus	9	6	9	24	30
Mesindus, mee ja vaha tootmine		11	13	24	25
Restoranid, kohvikud jm toitlustuskohad	1	19	3	23	73
Küttepuude tootmine	1	15	6	22	48
Juuksuriteenindus	12	4	4	20	28

Tööpraktika

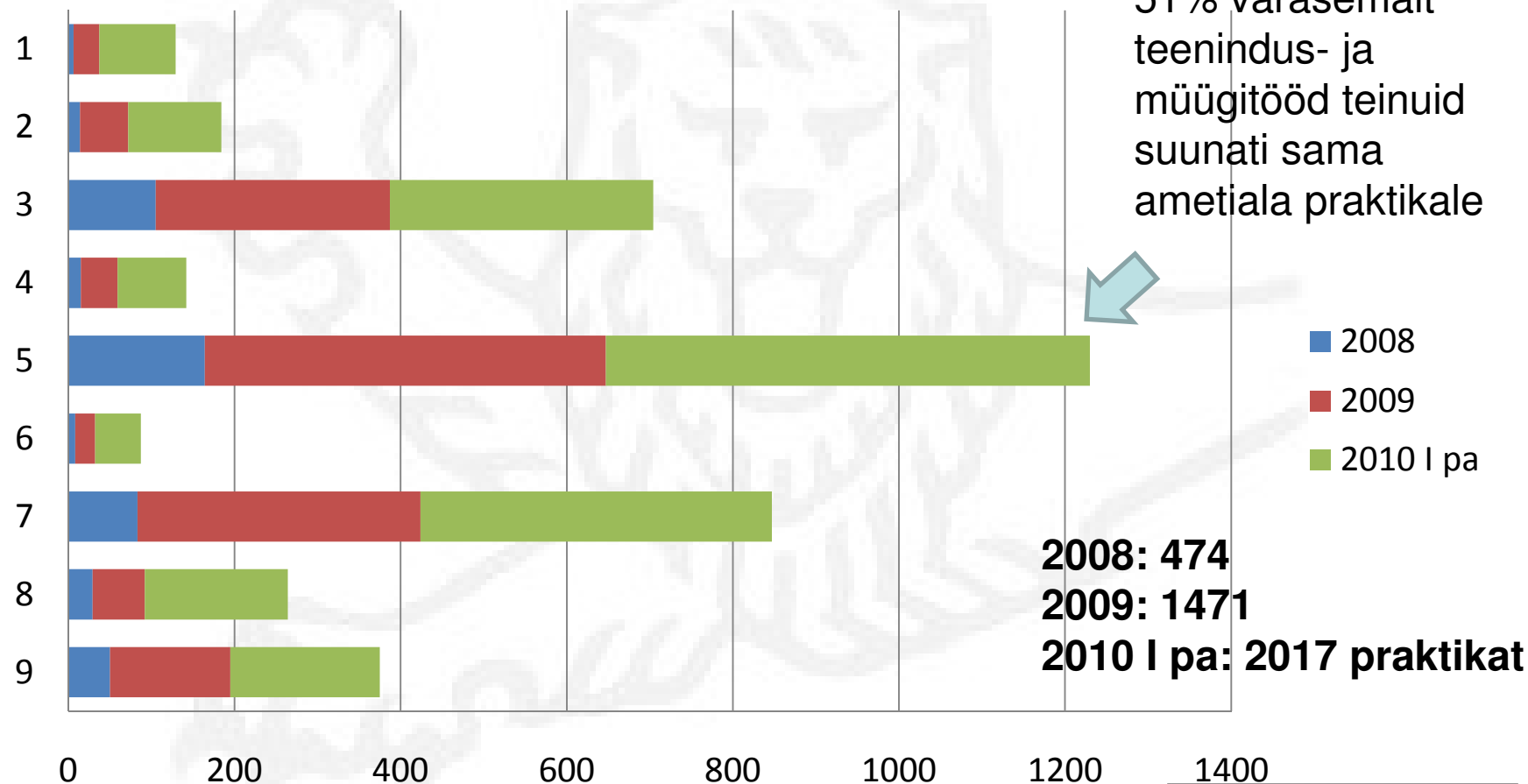

Tööpraktika teenuse väljakutsed

- Uue teenuse väljatöötamise ja rakendamise raskused
- Töötukassa uued ülesanded alates maist 2009
- Majanduskriisiga kaasnenud suur tööpuudus ja TK koormus töötutega tegelemisel
 - 2009. a keskel ühes kuus ~ 2000 vaba töökohta

Kõige enam on korraldatud teenindus- ja müügitöötajate praktikaid

ISCO ametiala

Tööpraktika roll tööpuuduse olukorras?

- Teenuse ebamäärane eesmärk ja ühtse lähenemise puudumine
- Tööandjate poolne surve tööpraktikate korraldamiseks
 - Seda soodustanud tööpraktika “soodsad” tingimused tööandjate suhtes
- Tööpraktika eesmärgi teisenemine -> ajutises hõives hoidmine, katseajana kasutamine, ettevõtte tegevustoetus

Vastavus kasusaajate vajadustele?

- Teenuse ebamäärasuse tingimustes polnud vastavus kasusaajate vajadustele alati tagatud
 - Nt praktikad, kus puudus juhendaja ja töövahendid
 - Nt praktikad, kus puudus õppimise komponent ehk praktikandid kui tasuta tööjõud
 - Nt “pealesunnitud” praktikad
- Hoolikalt korraldatud praktikad andsid tulemusi

Praktikandid praktikast

- Üldiselt on see **väga hea teenus, nii noortele spetsialistidele kui neile, kes ei ole kaua töötanud**. Mina ise peale ülikooli ei töötanud kaks aastat, kuna olin väikese lapsega kodus ja seetõttu oli minu praktika väga väike. Ülikoolis oli natukene, siis oli pikk vahe. Teadmised tuleb taastada ja õppida. Ma arvan, et see on **väga hea tööle saamiseks**.
- Ma olen väga rahul. **Sain selle, mille pärast ma sinna läksin**. Mida mul oli vaja, seda ma ka sain.
- Ootas üht, aga sain hoopis midagi muud. Räägiti, et tööpraktika annab õmblemisalaseid lisateadmisi, oskusi – juurdelõikamine, õmblemine, modelleerimine. Seda kõike me ei saanud. ...tema [modelleerija] andis sulle lehekese ja sina pidid selle kõik valmis tegema. **Aga kuidas? Meid pidi ju selleks õpetama, seda inimest paraku ei olnud....** Kolmekesi, kes me tulime, meil ei olnud isegi õmblusmasinat.
- Ütleme nii, et need **2-3 päeva olid nii piisavad, kuigi see praktika kestis mul 2 kuud**. Et minu arvates oleks võinud 2-3 päeva jaoks lepingu teha...

Tööandjad praktikast

- *No tegelikult väga head võimalused firmale otsida vajalikku inimest ja **proovida, kuidas tema saab hakkama selle tööga.***
- *See programm **aitas minul kui väikeettevõtjal jääda püsima kõige raskemal ajal, mul ei olnud piisavalt sissetulekuid ja oli pankrotioht.** Antud programm sobis mulle hästi ja aitas materiaalselt ellu jääda.*
- *Tähendab selles mõttes, et me tegelikult otsisime [praktikanti], kuna meil üks koht nagu läks koondamisele, et **oli abijõudu vaja** ja siis me otsisime ja nii ta tuligi.*
- *Teine asi ka see, et ma olen alati mõelnud, et eriti noortele tuleb anda võimalus... Proovida harjutada, sest see sama inimene, kes mul siin oli, ütles ka, et **ilma kogemusega tööle ei saa ja kogemust pole selle pärast, et pole töötanud** enne... Et selline surnud ring. Sellepärast tahangi anda selliseid võimalusi.*

Esilekerkinud probleemid

- Ootus, et TK oleks aktiivsem teenustest informeerimisel
- Töötü teadmiste-oskuste täpsem “diagnoosimine” ja informeerimine praktika ametikoha sisust
- Stipendiumi väiksus, seda võimendab sõidutoetuse tagantjärele maksmine
- Juhendamistasu tajutakse praktikantide poolt kohati ebaõiglaselt suurena, ei sõltu juhendamise sisust
- Juhendamisprobleemid
- Kestvuse vähene seos praktika ametiala keerukuse ja õppimise vajadusega

Tööpraktika seire

- TK poolt kogutav statistika ei võimalda praktikate tulemuslikkust ja sihtgrupi tabamist seirata
- Praktika dokumendid (graafik ja päevik) ei võimalda praktika praktikate edukust ja kvaliteeti keskselt jälgida
 - Praktikandil ei ole võimalik eraldiseisvalt juhendajast praktikale hinnangut anda
- Vastutaval ministeeriumil puudub info programmi tulemuslikkuse hindamiseks

Tööpraktika tunnustamise vajadus

- Praktikantide ootus, et praktika lõppedes saab selle kohta tunnistuse või tõendi

Praktika läbimise eest mingit tunnistust ei saanud, aga usun, et see on vajalik, sest tööandja vajab kinnitust minu oskuste ja teadmiste kohta. See on kindlasti suur eelis, kui sul on ette näidata tõendav dokument. Mida ma selle päevikuga peale hakkan... (Praktikant)

No, sest... kõik tööandjad tahavad, et nagu inimesed tõendavad oma teadmised ja... Nad arvavad, et tööpraktika on sama nagu... töökoht, aga... on vaja mingit paberit ka. (Praktikant)

Mida saaks paremaks teha?

- Teenuse sisu täpsem määratlemine – teenusstandardi väljatöötamine
 - Senisest rohkem tähelepanu vajaduse väljaselgitamisele ja praktika sisulisele korraldamisele (sh praktika sisu, juhendamine, pikkus jne)
 - Kompetentside hindamine ja tunnustamine/tõendamine
- Juhendamistasude korra ülevaatamine
- Stipendiumide ja sõidutoetuste korra ülevaatamine
- Seiresüsteemi tõhustamine

Tööhärgutus

Sissejuhatuseks

- Kokku korraldatud tööharjutust 2203 korral.
- Tööharjutusel osalejad on peamiselt pikaajalised töötud

Riskigrupp	Kokku	%
eesti keelt mitteoskajad	1075	52%
vanglast vabanenud	155	7%
puudega inimesed	250	12%
pikaajalised töötud	1985	96%
hooldajad	13	1%
noored 16-24	170	8%
vanemaealised 55+	279	13%
Kokku	2071	

Asjakohasus

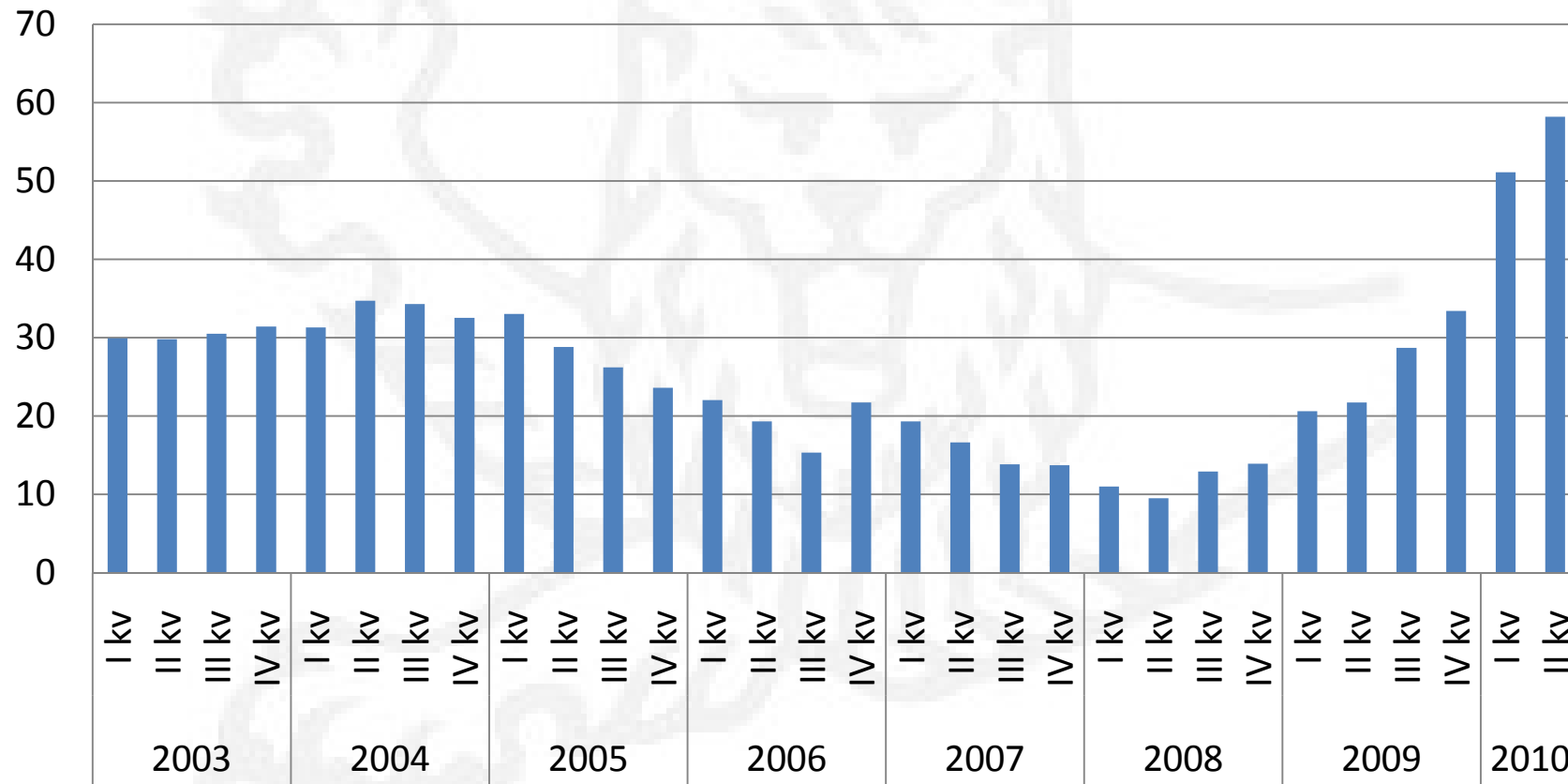
Sihtrühma kompleksed probleemid: madal haridustase, aegunud oskused, madalad sotsiaalsed oskused, sotsiaalsed probleemid (sõltuvused).

Tööharjutuse teenuse sisu üldjuhul lihtsad tööalased tegevused, reeglina 20% ulatuses nõustamist (nende sisu erinev).

Seega: sihtrühma vajadustele vastamiseks oluline tööharjutuse kombineerimine teiste teenustega

Pikaajaliste töötute kasv

Töötud, kes tööta 12 kuud või rohkem

Tõhusus

- Toetavad tegevused – sõidutoetus
 - Tagant järele rahastamine tekitab probleeme
 - Sõidutoetuse eesmärgipärane kasutamine? Ei ole võimalik kontrollida
 - Kas stipendiumi-laadne hüvitis osalemise eest või reaalsel kuludel põhinev sõidutoetus?

Tõhusus

- Seiresüsteem
 - Täna kogutavad andmed: Töötukassa andmebaas (üldisem), osalejate tagasiside Töötukassa konsultantide kaudu, individuaalne kirjalik tagasiside teenusepakkujatelt, lisaks teenusepakkujate kontroll
 - Vaja defineerida infovajadus ning sellest lähtuvalt kasutada ära olemasolevat kogutud infot või täiendada olemasolevaid info kogumise võimalusi
 - Indikaatorid: täna ainult pikaajaliste töötute osalemine teenusel. Lisada võiks teistel Töötukassa teenustel osalemise

Tõhusus

- Teenusepakkujate olemasolu
 - Probleem (kvaliteetsete) teenusepakkujate puudus, turule ei tule uusi teenusepakkujaid
 - Turg ei suuda tagada teenuse pakkumist piisava kvaliteediga ja piisaval hulgal
 - Vaja leida võimalusi kas: teha tööharjutuse pakkumine teenusepakkujatele ahvatlevamaks (nt pikaajalised lepingud) või pakkuda seda avaliku teenusena (avaliku sektori poolt).

Tõhusus

- Teenuse disain
 - Aluspõhimõtete reguleerimine erinevates dokumentides (teenuse eesmärgid, sihtrühmad) – peaks olema ühtlane, eeldus ka ühesuguseks teenusest arusaamiseks
 - Hanke protsess – veninud pikaks tsentraalse hangete korraldusega.
 - Teenusele suunamine – täna ei ole reguleeritud alused, mille põhjal selgitada välja teenuse vajadus. Oluline ühtne arusaam erinevatel teenuse rakendamise tasanditel eesmärkidest ning sihtrühmast

Mõju

- Eesmärk: töötu ette valmistamine tööl käimiseks ja sotsiaalse kaasatuse suurendamine
- Positiivne: töötud pöörduvad jätkuvalt Töötukassasse
- Probleem: teenusel osalenuid ei suunata edasi teistele Töötukassa teenustele. Mõju saavutamiseks on oluline kombineerimine teiste teenustega.

Jätkusuutlikkus

- Tööharjutuse tulemus peaks olema töötute tööotsingute aktiveerumine.
- Jätkusuutlikkusele viitab see, kui töötute jätkab aktiivset tegevust töö otsimisel, osalemine teistel teenustel
- Kombineerimist teiste Töötukassa teenustega on vaja suurendada, et hoida tööharjutusega saavutatut (tööharjumus, sotsiaalsed oskused, tööruut)

Üldised järeldused

Üldised järeldused

- Teenuste ülesehitus ning eesmärgid pole üheselt arusaadavad.
 - Panna kirja kogu teenuse loogika (probleem-eesmärk-sihtgrupid-indikaatorid-sihttasemed).
- Seiresüsteem vajab täiendamist.
- Kommunikatsioon.
 - Sisukam koostöösuhte TK ja SoMi aga ka TK ja teenusepakkujate vahel.
- Kogu lähenemine võiks olla individikesksem.
 - Töötsijate spetsiifiliste vajaduste identifitseerimine tõhusamaks.
 - Klient ei ole kuningas.

Suur tänu!

Anne.Jyrgenson@praxis.ee

Laura.Kirss@praxis.ee

<http://www.praxis.ee>

